

KAMILO DOČKAL, Hrvatski kolegij u Beču, (1624 – 1784), Hrvatski povijesni institut u Beču, Wien – Zagreb, 1996., 437. str.

Prošle je godine suradnjom Hrvatskog povijesnog instituta iz Beča te Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti objavljeno djelo » Hrvatski kolegij u Beču 1624 – 1784«, čiji je autor zagrebački kanonik i utemeljitelj Dijecezanskog muzeja Zagrebačke nadbiskupije dr. Kamil Dočkal. Dočkalovo djelo posvećeno je utemeljenju i djelovanju Hrvatskog kolegija u Beču, ustanove koju je 1624. utemeljio zagrebački kanonik Baltazar Napuly, te organizacijski ustrojio biskup Benedikt Vinković 1627. godine, a u kojoj su boravili sjemeništarci zagrebačkog sjemeništa koje je Kaptol slao u Beč na školovanje pod uvjetom da se po završetku studija vrate u Zagreb. Dočkalovo djelo o Hrvatskom kolegiju u Beču, koje do sada nije objavljeno u javnosti već se čuvalo u Kaptolskom arhivu, Hrvatskom državnom arhivu te Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za objavljivanje su pripremili dr. Lelja Dobronić i dr. Jerko Matoš, a dr. Lelja Dobronić autorica je i predgovora ovom djelu kao i zadnjih poglavlja knjige koja govore o političkom djelovanju rektora Hrvatskog kolegija u bečkim političkim krugovima, gdje su zastupali interese hrvatske države.

U predgovoru Dočkalova rada L. Dobronić je napomenula da je Dočkal svoje djelo napisao na temelju dva rukopisa iz 18. stoljeća, a to su Povijest nastanka i napretka Hrvatskog bečkog kolegija, za koje se ne može odrediti godina nastanka, te Anali Hrvatskog kolegija u Beču, koje je sastavio, po mišljenju Ivana Kukuljevića, zagrebački kanonik i rektor Hrvatskog kolegija od 1737. do 1739. godine, Vuk Kukuljević. No, kako je autor spomenutih Anala zabilježio samo događaje do 1733. godine, Dočkal je sam prema arhivskoj građi složio kroniku događaja do 1784. godine, napomenula je L. Dobronić.

Značenje Hrvatskog kolegija u Beču bilo je veliko, jer su u njemu boravili mladi ljudi koji su kasnije postali istaknute osobe u javnom i političkom životu Hrvatske, npr. zagrebački biskupi Stjepan Selišćević, Juraj Branjug, Franjo Thauszy, Ivan Paxy, Josip Galjuf te Maksimilijan Vrhovec, te povjesničar Baltazar Adam Krčelić. Rektori su pak Hrvatskog kolegija u Beču služili domovini boreći se za njene interese u bečkim političkim krugovima, a često su bili voditelji ili članovi izaslanstava koje je Hrvatski sabor slao vladaru ili njegovim suradnicima.

Prikazujući povijest Hrvatskog kolegija u Beču Kamil Dočkal nije se ograničio samo na događaje unutar same ustanove, već je u kraćim poglavljima prikazao razloge odlaska mladih sjemeništaraca na školovanje u inozemstvo tijekom 15. i 16. stoljeća, a kako je Hrvatski kolegij u Beču bio vezan uz Bečko sveučilište, obradio je i osnivanje Bečkog sveučilišta 1365. godine, njegove statute, organizaciju studija i studentski život te povijest bečkog sveučilišta od 16. do 18. stoljeća. Povijest samog Kolegija prikazao je prema vremenu službi pojedinog rektora ili kuratora, iznoseći podatke iz zavodske, domaće i svjetske povijesti, a tim je podacima Dočkal dodao i arhivsku građu koja govori o problemima svakodnevnog života u Kolegiju, npr. račune izdataka i primitaka novčanih sredstava te popise pitomaca i inventare koji su sastavljeni prigodom dolaska novog rektora. Dočkalovo djelo sadrži ranoga podataka o političkim prilikama onog vremena, o zagrebačkim kanonicima te njihovim službama, a mogu se pročitati i zanimljivi podaci iz života carske obitelji kao i podaci o uspjesima pitomaca na bečkom sveučilištu.

Lelja Dobronić napomenula je u predgovoru knjige da je iz originalnog Dočkalovog rukopisa izostavljeno poglavlje o školovanju u srednjem vijeku, poglavlje o ugarskom zavodu Pazmaneumu te dijelovi poglavlja o Baltazaru Napulyju i poglavlja o dokinuću Kolegija jer se u njima autor udaljio od teme, dok je ona u dodatku Dočkalovom tekstu o posljednjim godinama i dokinuću Kolegija istakla da je za djelovanje Kolegija bila kobna zabrana raspolaganja nadarbinama i zakladama u vrijeme Josipa II.

koji je planirao stvoriti jedno središnje sjemenište u Paviji, a bavio se i mišlju da bi studij za bogoslove mogao biti organiziran u Požunu, Egeru (Ugarska) i Zagrebu. Taj plan Josipa II. zagrebački je kanonik Antun Zdenčaj, sudionik tih previranja, negativno ocijenio, istaknula je L. Dobronić, jer je studij bogoslovja izvan domovine bio na višoj razini, te je navela da se iz izvora koje je objavio Dočkal može zaključiti da je Hrvatski kolegij u Beču djelovao još školske godine 1783./84., nakon čega je ugasnuo. Time je Hrvatska izgubila mogućnost sustavnog školovanja svećenstva na uglednom europskom sveučilištu.

Završavajući ovaj kratki osvrt na spomenuto djelo dra Kamila Dočkala možemo istaknuti da je objavljivanje knjige o Hrvatskom kolegiju i njegovom djelovanju značajan doprinos istraživanju kulturne i političke povijesti Hrvatske u 17. i 18. stoljeću, te napomenuti da bi bilo poželjno objaviti i ostale radove Kamila Dočkala koji do sada nisu bili dostupni javnosti.

Zlatko Kudelić

ANĐELKO MILARDOVIĆ, TIHOMIR CIPEK, MARINKO ŠIŠAK; Hrvatska politološka tradicija. Prinosi za povijest hrvatske politologije, Alinea, Zagreb, 1995., 292 str.

Zahvaljujući skupini znanstvenika sa zagrebačkog Sveučilišta koji su proveli istraživanje o hrvatskoj politologijskoj baštini i nakladniku »Alinea« iz Zagreba, suvremeno se hrvatsko čitateljstvo može upoznati s knjigom *Hrvatska politološka tradicija*. Ta knjiga nam prikazuje povijest hrvatskih političkih mislilaca koji su, baveći se praktičnom filozofijom još u 16. stoljeću, počeli utirati putove za razvoj politologije kao znanosti.

Knjiga je koncipirana u dva tematska dijela. U prvom se možemo upoznati s pojmom politologije i njezinom kratkom poviješću u svijetu, te i skicom za povijest hrvatske politologije.

U drugom dijelu knjige izborom izvornih politološko-političkih tekstova nekih od hrvatskih političkih pisaca autori ukazuju na to da počeci hrvatske političke misli sežu nekoliko stoljeća unatrag. Knjiga nije »hrestomatija« povijesti hrvatske politologije, nego prvi pokušaj ukazivanja na neke od zanemarenih, manje poznatih političkih pisaca, a koji su stvarali povijest hrvatske političke misli.

Izbor izvornih tekstova počinje s Nikolom Gučetićem (1549.–1610.) i njegovim *Gradanskim upozorenjem za vladanje državama*, nastavlja se znanstvenom raspravom Ante Starčevića (1823.–1896.) *Politika*, te radom socijalno-pedagoškog pisca Đure Basaričeka (1884.–1928.) *O državi*, kao sažetom onovremenom uvodu u politologiju. Nakon Basaričeka autori su odabrali dva teksta Stjepana Radića (1871.–1928.), prvog hrvatskog politologa ne samo po brojnim politološkim tekstovima, nego i po politološkom obrazovanju. Radić je na pariškoj Sorbonni (1897.–1899.) završio studij političkih znanosti kao laureat, s najodličnijom ocjenom, za diplomsku tezu »*Le Croatie actuelle et les Slaves du Sud* (Suvremena Hrvatska i južni Slaveni)«. Knjiga *Hrvatska politološka tradicija* sadrži njegovu studiju *Državna i narodnosna ideja s gledišta socijalnih znanosti i Ustav Neutralne seljačke republike Hrvatske*. Osim tih tekstova autori su u knjizi *Hrvatska politološka tradicija* pripremili izvorno politološko-političke tekstove Ladislava